

SIVILOMBUDSMANNEN

Oslo fengsel: Omfattende isolasjon og underdimensjonert helsetilbud

I en rapport offentliggjort av Sivilombudsmannen i dag fremkommer det at det er en klar risiko for umenneskelig behandling ved Oslo fengsel.

Sivilombudsmannens forebyggingsenhet besøkte Oslo fengsel i november 2018. Fengselet er Norges største varetektsfengsel, og ombudsmannen peker i besøksrapporten på flere kritiske forhold ved driften:

- Vi har blant annet dokumentert omfattende bruk av isolasjon uten vedtak, mangelfullt tilsyn ved bruk av sikkerhetscelle og et klart underdimensjonert helsetilbud, sier sivilombudsmann Aage Thor Falkanger.

Brudd på internasjonale menneskerettsstandarter og norsk lov

Rapporten dokumenterer blant annet omfattende innlåsing av de innsatte på cellene uten hjemmel i lov. De fleste som låses inne 22 timer i døgnet, er innelåst uten at det blir fattet vedtak. Dette er i strid med internasjonale menneskerettsstandarter, det ivaretar ikke de innsattes rettssikkerhet, og gjør at de som faktisk isoleres ved Oslo fengsel ikke blir synlige i statistikk over isolerte. Fengselet begrunner den høye graden av innlåsing med bemanning- og bygningsmessige forhold.

- Dette er en praksis som er lovstridig, og som umiddelbart bør opphøre. Det er godt dokumentert at isolasjon kan gi alvorlige skadevirkninger, og fengselet er pliktet å begrense dette, sier Falkanger.

Sivilombudsmannen er også bekymret for fengselets tilsynsrutiner, og muligheten til å ivareta personer som plasseres på sikkerhetscelle. Vi fant lite spor av at de innsatte på sikkerhetscelle fikk tilstrekkelig oppfølging, eller at det ble sikret at oppholdet på sikkerhetscelle ble så kort som mulig, slik loven krever. Tolv av innsettelsene på sikkerhetscelle i 2018 var begrunnet med selvskading eller selvmordsfare, heller ikke i disse tilfellene var oppfølgingen av de innsatte godt dokumentert.

Underdimensjonert helsetjeneste

Når vi vet at omlag 75 prosent av de som begår selvmord i fengsel sitter i varetekt, og 40 prosent av disse selvmordene skjer i løpet av de tre første ukene i fengsel, kreves det spesielle tiltak på flere områder, både av fengselet og helsetjenesten.

Oslo fengsel har en egen helseavdeling og en fengselspsykiatrisk poliklinikk, men den faktiske tilgjengeligheten til helsetjenester for enkeltinnsatte er svært begrenset, og preget av lang ventetid. Helsetjenesten er også organisert på en måte som ikke i tilstrekkelig grad ivaretar fortrolighet mellom innsatte og helsetjenestene.

- I praksis gjennomfører fengselsbetjenter vurderinger av helsebehov. Dette har de ikke faglig grunnlag for å gjøre, og det hindrer retten til fortrolig helsehjelp, sier Falkanger.

Sivilombudsmannen understreker at helsetjenesten ved Oslo fengsel fremstår som for liten og underdimensjonert til å kunne ivareta helsen til innsatte på en tilfredsstillende måte, og peker på de særskilte behovene varetektsinnsatte har. Sivilombudsmannens funn viser blant annet at de innsatte ikke får helsevurdering innen 24 timer etter innkomst i fengselet, og at helsetjenestens oppfølging av isolerte innsatte er for svak:

- Innkomstrutiner er spesielt viktig i et varetektsfengsel. Å ikke gi en helsevurdering innen 24 timer er i strid med internasjonale standarter, det samme gjelder oppfølging av isolerte innsatte, sier sivilombudsmann Aage Thor Falkanger.

Les mer på www.sivilombudsmannen.no

Spørsmål om rapporten kan rettes til:

Kommunikasjonssjef Trude Julie Dommerud

Tlf: 984 35 516

Sivilombudsmannen behandler klager som gjelder både statlig, kommunal og fylkeskommunal forvaltning og kan også ta opp saker av eget tiltak. Ombudsmannen arbeider også under et mandat fra FN om å forebygge tortur og umenneskelig behandling under frihetsberøvelse. Aage Thor Falkanger er den femte ombudsmannen siden opprettelsen i 1962 og tiltrådte juni 2014. Sivilombudsmannen velges av Stortinget for fire år om gangen.